

N:o 31.

Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen, angående försäljning af viss kronan tillhörig, i hufvudstaden belägen mark, samt om beredande af nytt kasernetablissemment för lifgardet till häst m. m.; gifven Stockholms slott den 4 februari 1892.

Under åberopande af bilagda utdrag af statsrådsprotokollet öfver landtförsvarsärenden för denna dag vill Kongl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen att besluta:

att till Stockholms stad må på de i en af stadsfullmäktige i Stockholm aflåten, i statsrådsprotokollet intagen underdånig skrifvelse den 26 januari 1891 närmare angifna vilkor få under eganderätt öfverlätas all den här i hufvudstaden belägna, kronan tillhöriga mark, som i skrifvelsen till dylik upplåtelse ifrågasättes;

att samtliga de inom kvarteren L, O, N och M å bilagda karta belägna områden, som, efter det öfverenskommelse i nyss omförmälda afseende blifvit med staden Stockholm träffad, komma att tillhöra kronan, må i den ordning, Kongl. Maj:t kan pröfva lämpligt, få för kronans räkning föryttras, dock under vilkor, hvad angår den sålunda föreslagna försäljningen, att densamma ordnas så, att för de områden, som komma att föryttras, må erhållas en köpeskilling, motsvarande ett medelpris af minst fem kronor för hvarje qvadratfot;

att af de medel, som inflyta vid försäljning af såväl nyssnämnda som de förut till gardesregementena upplåtna, vid 1885 års riksdag till afyttring bestämda områden, må till beredande åt lifgardet till häst af

nytt kasernetablissemment äfvensom till förflyttning af artilleriets ammunitionsförråd och laboratorium användas ett belopp af 2,300,000 kronor; samt

att medel till såväl nyssnämnda byggnadsföretag som ock de gatur regleringsarbeten, hvilka till följd af den ifrågasatta försäljningen af ofvan angifna områden erfordras, må få, efter Kongl. Maj:ts beprövande, af statsverkets tillgångar förskjutas.

De till ärendet hörande handlingar skola vederbörande utskott tillhandahållas; och Kongl. Maj:t förblifver Riksdagen med all Kongl. nåd och ynnest städse väl bevågen.

OSCAR.

Hj. Palmstierna.

---

*Utdrag af protokollet öfver landtförsvarsärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4
Februari 1892.*

Närvarande:

Hans Excellens Herr Statsministern BOSTRÖM,
Hans Excellens Herr Ministern för utrikes ärendena Grefve LEWENHAUPT,
Statsråden: Herr Friherre VON OTTER,
Friherre PALMSTIERNA,
Friherre VON ESSEN,
Friherre ÅKERHJELM,
ÖSTERGREN,
GROLL,
WIKBLAD,
GILLJAM.

Departementschefen, statsrådet friherre Palmstierna föredrog i underdånighet.

Departementschefen anmälde vidare nedannämnda till Kongl. Maj:t inkomna framställningar:

chefens för fortifikationen den 4 juli 1890 aflåtna underdåniga skrifvelse angående tomtindelning af lifgardets till häst nuvarande kasernområde m. m. äfvensom stadsfullmäktiges i Stockholm den 26 januari 1891 och öfverståhållarens den 29 i samma månad deröfver afgifna underdåniga yttranden;

sekundchefens för lifgardet till häst den 22 oktober 1890 till statsrådet och chefen för landtförsvarsdepartementet afgifna utlåtande angående beskaffenheten af det till lifgardet till häst för närvarande upplåtna kasernetablissemment; äfvensom chefens för fortifikationen underdåniga yttrande den 31 december 1890 i samma ämne;

chefens för fortifikationen den 31 december 1890 afgifna, utaf ritningar och kostnadsberäkningar åtföljda förslag till nytt kasernetablissemment för meranämnda regemente;

generalfältygmästarens och chefens för artilleriet underdåniga utlåtande den 9 januari 1891 angående förflyttning af ammunitionsförrådets byggnader till Starbäcks ekbacke;

öfversten i armén, kabinettskammarherren m. m. E. Ribbings den 13 januari 1891 afgifna berättelse angående försäljning af de fordna gardestomterna år 1890;

densammes den 30 sistlidne januari afgifna berättelse rörande nämnda försäljning år 1891; samt

chefens för fortifikationen den 2 i denna månad afgifna omarbetade förslag till nytt kasernetablissemment för lifgardet till häst.

Departementschefen yttrade dervid:

»Redan vid den underdåniga föredragning af frågan om beredande af nya kasernetablissemment för Svea och Andra lifgardet, hvilken inför Eders Kongl. Maj:ts egde rum den 20 februari 1885, fäste dåvarande statsrådet och chefen för landtförsvarsdepartementet Eders Kongl. Maj:ts uppmärksamhet på det mindre tillfredsställande skick, i hvilket jemväl lifgardets till häst kasernetablissemment befann sig. På sätt departementschefen upplyste, skulle, enligt en utredning, som i detta afseende lemnats af chefen för lifgardesbrigaden, de å detta etablissemment erforderliga utvidgnings- och reparationsarbetena, äfven om desamma inskränktes till det allra nödvändigaste, fordra en summa af 186,000 kronor, och chefen för fortifikationen hade, såsom departementschefen vidare yttrade, i sitt den 2 april 1884 i ämnet afgifna underdåniga utlåtande anmält, att, derest jemte nyssnämnda arbeten äfven en utvidgning af kasernbyggnaden ansåges nödig, så att det för manskap stadgade kasernutrymme skulle kunna, jemväl i det fall att en femte skvadron förlades i etablissemmentet, inom detsamma beredas, kostnaderna

för kasernetablissemmentets iståndsättande skulle komma att uppgå till 295,000 kronor.

Någon framställning om anslag för dessa reparations- och utvidgningsarbeten blef emellertid ej aflåten till Riksdagen. Förslag att genom afyttrande af de åt fotgardesregementena upplåtna områden bereda medel för uppförande åt dessa regementen af nya kasernetablissemment var då redan bragt å bane, och ehuru något bestämdt förslag till förflyttning äfven af lifgardets till häst kasernetablissemment ej förelåg, framgår dock tydligt af departementschefens ofvannämnda underdåniga anförande, att han fann den väckta frågan om förbättringar i sist omnämnda regementes nuvarande etablissemment likaledes böra på nyssnämnda sätt lösas. Han ansåge visserligen, yttrade han, skäl då ej föreligga att i sammanhang med den ifrågasatta afyttringen af fotgardesregementenas förutvarande tomtområden föreslå försäljning af lifgardets till häst tomt, men förmålde å andra sidan, att som, derest nyssnämnda afyttring och den dermed i samband stående regleringen af de lifgardets till häst kasernetablissemment omgifvande tomterna komme till stånd, den tid antagligen icke vore aflägsen, då en förflyttning utaf äfven detta kasernetablissemment med största fördel för statsverket kunde ega rum, det icke syntes honom lämpligt att på det nuvarande etablissemmentet nedlägga de i sådant afseende beräknade, ej obetydliga summor.

Riksdagen gick för sin del ännu längre. I den skrifvelse, som Riksdagen den 20 maj 1885 aflät såsom svar å Eders Kongl. Maj:ts proposition om beredande af nya kasernetablissemment åt de båda fotgardesregementena, yttrades nemligen, bland annat, att, då Riksdagen ansett sig böra medgifva den föreslagna försäljningen af den till fotgardesregementena upplåtna mark, det syntes den med skäl kunna ifrågasättas, huru vida icke en förflyttning af jemväl lifgardets till häst kasernetablissemment lämpligen borde i sammanhang dermed ega rum, att, enligt hvad Riksdagen inhemtat, tjenlig plats för detta etablissemment kunde beredas i närheten af och öster om de för fotgardesregementena föreslagna nya kasernbyggnaderna, att värdet å de till ifrågasvarande kasernetablissemment gränsande tomter skulle, enligt hvad Riksdagen med visshet autoge, betydligt höjas, derest äfven det dertill hörande området blefve upplåtet till byggnadsplatser, samt slutligen att, då Riksdagen sålunda ansett, att jemväl nämnda område borde afyttras, Riksdagen funnit sig böra i sammanhang dermed framhålla, att upplåtandet af detta område till byggnadsplatser möjligen torde föranleda en förändrad tomtindelning af jemväl den då till försäljning föreslagna marken.

Med undantag af en mindre modifikation i nämnda tomtindelning har dock Riksdagens berörda skrivelse hitintills ej föranledt någon egentlig påföljd. Vid densammas föredragning den 19 juni 1885 behagade Eders Kongl. Maj:t väl uppdraga åt chefen för fortifikationen att till Eders Kongl. Maj:t inkomma med de för den ifrågasatta förflyttningen af lifgardets till häst kasernetablissemment erforderliga förslag och kostnadsberäkningar; hvarjemte Eders Kongl. Maj:t, på hemställan af nämnda chef, genom nådigt bref den 12 februari 1886 fann skäligt meddela föreskrifter om platsen för och utrymmet i det nya kasernetablissemmentet äfvensom förordna, att kostnadsberäkningarne alternativt skulle omfatta jemväl förflyttning af artilleriets ammunitionsförråds- och laboratorii-byggnader; men då chefen för fortifikationen sedermera den 31 oktober 1887 hemstälde, att som med hänsigt till den ringa efterfrågan, de redan till försäljning utbjudna gardeskasern-tomterne då ännu rönt, det syntes honom föga sannolikt, att något nytt kasernetablissemment för lifgardet till häst under den närmaste framtiden kunde komma i fråga, Eders Kongl. Maj:t måtte i nåder medgifva, att med fullbordandet af förslagen till dylikt etablissemment finge tillsvidare anstå, behagade Eders Kongl. Maj:t genom nådigt bref den 23 mars 1888 dertill lemna bifall.

Det skäl, som sålunda bestämde Eders Kongl. Maj:t att för tillfället medgifva uppskof med förarbetena för en slutlig lösning af lifgardets till häst byggnadsfråga, torde emellertid numera hafva förlorat sin giltighet. Försäljningen af de fordna gardestomterna har hufvudsakligen under åren 1889 och 1890 fått den omfattning, att nära hälften af det område, som skall afyttras, blifvit kronan frånhändt; och då dertill kommer, att, på sätt öfverste Ribbing, hvilken har försäljningen sig anförtrodd, uti sin ofvan nämnda skrivelse den 13 januari 1891 framhållit, befintligheten af ett stort kasernetablissemment i omedelbar närhet af de tomter, som till försäljning utbjudas, måste i viss mån verka hämmande på afyttringen af de återstående tomterne, har jag trott mig böra vidtaga åtgärder för nämnda byggnadsfrågas återupptagande och af sådan anledning genom särskilda embetsbref uppdragit åt vederbörande myndigheter att till Eders Kongl. Maj:t inkomma med de förslag och yttranden, som för frågans framläggande för Riksdagen äro af nöden.

Jag ber nu att med ledning af de sålunda inkomna utlåtandena få lemna en något närmare redogörelse för den ställning, i hvilken frågan för närvarande befinner sig; och torde dervid förhållandena inom det nuvarande etablissemmentet och de omständigheter, som med försäljningen

af det dertill hörande kasernområde ega sammanhang, först böra göras till föremål för min framställning och jag derefter få öfvergå till en redogörelse för förslagen till nytt kasernetablissemment.

I fråga om *förhållandena inom det nuvarande kasernetablissemmentet* har sekundchefen vid regementet i skrifvelse den 22 oktober 1890 inkommit med ett af särskilda utlåtanden från regementsläkaren och regementsveterinären åtföljdt yttrande och framgår deraf, bland annat, *att logementen äro alltför trånga, så att, då lufttillgången i ett kasernrum i allmänhet anses böra utgöra minst 500 à 600 kubikfot per man, logementen i denna kasern lemna tillgång på högst 400 kubikfot; att bottenvåningens logement, såsom utan mellanliggande källare hvilande direkte på den af berg bestående marken, måste röna ett för den derstädes inquarterade personalen synnerligt ohelsosamt inflytande af det i bergsskrefvorna ständigt qvarstående grundvattnet; att då i brist på utrymme tvättstall för manskapets behof måst i sjelfva logementen anbringas, golfvet derstädes ständigt håller sig fuktigt till men för sundheten inom logementen; att logementens ventilering, såsom skeende genom i fönstren insatta ventiler, lemnar mycket öfrigt att önska; att etablissemmentet är i saknad af uppvärmda korridorer för manskapets uppställning, af till lektionsrum afsedda lokaler samt af läs- och slöjdrum, putsrum, erforderliga verkstadslägenheter samt bostadsrum för musikunderofficerarne; att ordentliga lokaler för sekundchefs-, majors-, regementspastors-, regementsläkare- och regementsveterinär-expeditionerne ej heller finnas att tillgå; att arrestlokalerne inom etablissemmentet äro alldeles otillräckliga, så att t. ex. för brott häktade och för mindre förseelser disciplinärt afstraffade lifgardister ofta måste förvaras i samma rum; att regementets stora och dyrbara förråd, såsom förvaradt å en skulle öfver sqvadronsstallarne, är i hög grad utsatt för eldfara; att stallarne, synnerligen de för lif- samt 3:dje och 4:de sqvadronens hästar afsedda, äro för trånga och lida af ofullständig och oändamålsenlig ventilation, så att de mer eller mindre utbredda sjukdomar i andningsverktygen, som tid efter annan angripit regementets hästar, enligt regementsveterinärens åsigt hufvudsakligen haft sin grund i stallarnes beskaffenhet; att, då numera boningshus uppförts i omedelbart grannskap af etablissemmentet, det för närvarande tillämpade, föråldrade systemet för stallspillningens bortförande måste utbytas mot mera tidsenliga och ganska kostbara anordningar; att sjukhuset med sina låga, illa ventilerade rum är ytterst bristfälligt och i saknad af de*

allra nödvändigaste bekvämligheter; att ridhusen likaledes äro otillräcklige, samt slutligen att den mörka och alldeles för trånga matinrättningen befinner sig i ytterst dåligt skick.

Chefen för fortifikationen, som med anledning af denna sekundchefens skrifvelse genom embetsbref den 3 november 1890 anmodats att jemväl afgifva yttrande rörande det skick, i hvilket etablissementet befinner sig, och i sammanhang dermed tillika till behandling upptaga frågan om möjligheten att, med hänsyn till kasernbyggnadernas beskaffenhet, under någon längre tid låta desamma utan mera omfattande reparationer för sitt ändamål användas, instämmer, hvad angår byggnadernas nuvarande skick, uti sitt den 31 december 1890 afgifna utlåtande till alla delar med sekundchefen, dervid särskildt framhållande sjuklokalernas bristfällighet och det efter chefens för fortifikationen åsigt ur både sanitär och byggnadsteknisk synpunkt ytterst menliga förhållandet, att golfven i nedra våningens manskapslogement hvilat direkt på det underliggande berget eller på en fyllning under och mellan golfbjälkarne, som under årens lopp blifvit mättad med fuktighet.

Hvad angår frågan om kasernetablissemnets fortsatta användande för sitt ändamål förklarar samme chef, efter anställd besigtning af byggnaderna, att, derest ett sådant användande skulle ifrågasättas, etablissementet måste, till förekommande af allvarsamma faror för så väl manskapets som hästarnes sanitära tillstånd, underkastas högst betydliga reparations- och förbättringsarbeten. Dessutom har, anmärker han, genom den beslutade och delvis redan verkställda försäljningen af kringliggande kronotomter samt uppförandet å dessa tomter af stora byggnader äfvensom Storgatans betydliga sänkning etablissementet blifvit så kringskuret, att detsamma äfven af detta skäl icke vidare lämpar sig att bibehållas, helst det numera, såsom en särskild följd af Storgatans sänkning, gått förlustig sin naturliga utfartsväg, och den deraf föranledda anordningen att förlägga hufvudingången till etablissementets ena hörn medför flera olägenheter. Slutligen tillkommer, yttrar samme chef vidare, den betänkliga omständigheten, att det oväntadt hastiga bebyggandet af de utmed Storgatan midtför stallbyggnaderna belägna tomterna medfört en stor eldfara för dessa endast med få och trånga utgångar försedda byggnader, å hvilkas vindar stora massor hö och halm finnas upplagda och som sålunda måste tillsammans med de deri förvarade hästarne äfven vid en i sig alldeles ofarlig vådeld i motliggande boningshus komma att utsättas för mycken risk. Under påpekande jemväl af det stora och gynsamma inflytande, en förflyttning af lifgardets till häst kasernetablissemnet måste komma att utöfva på

försäljningen af de gardesregementena förut tillhöriga tomter, hvilkas afyttring 1885 års riksdag medgifvit men som ännu ej blifvit försålda, förmåler alltså chefen för fortifikationen sin åsigt vara, att behofvet af ett ändamålsenligare kasernetablissemment för Lifgardet till häst lämpligen bör på det sätt afhjelpas, att med försäljning af det område, på hvilket det nuvarande kasernetablissemmentet är förlagdt, ett nytt sådant uppföres.

I fråga vidare om tomtindelningen af det till lifgardet till häst nu upplåtne område, som vid en dylik lösning af nämnda byggnadsfråga skulle blifva disponibelt att afyttras, har chefen för fortifikationen på anmodan af mig den 4 juli 1890 afgifvit underdånigt utlåtande. Med upplysning, att den del af området, som synes böra till tomter indelas, har en sammanlagd ytvidd af 35,937,5 kvadratmeter (407,686 kvadratfot), erinrar bemälde chef deri, att, då Linnégatans förlängning redan ingår i planen för regleringen af fotgardesregementenas förutvarande kasern-tomter, de gator och platser, som i och för nu ifrågavarande tomtindelning behöfva ordnas, endast äro Styrmansgatan, utvidgad till 18 meters bredd, samt två med denna gata parallela nyupptagna gator emellan Storgatan och Linnégatans förlängning, den ena 18 och den andra 24 meter bred, äfvensom en mindre trekant norr om nyssnämnda förlängning vid Narvavägen; och föreslår han att beträffande gatudelarnes öfverlåtaende till Stockholms stad öfverenskommelse träffas på följande villkor nemligen,

1:o) att kronan utan ersättning på staden öfverlåter eganderätten till den erforderliga gatumarken samt åtager sig kostnaden för de nya gatudelarnes fullständiga ordnande med afloppsledningar samt tuktad sten i både kör- och gångbanor, de senare inom huggen kant- och rännsten, endast med det undantag, att å Styrmansgatans vidgade del någon afloppsledning icke må behöfva läggas; samt

2:o) att staden åtager sig dels att för all framtid underhålla och belysa samtliga inom det ifrågavarande området utlagda gatudelar och dels att till fastställd profil reglera Styrmansgatans öfriga del mellan Linné- och Storgatan senast samtidigt med att kronan reglerar den utvidgade delen af nämnda gatusträcka.

Öfver denna framställning har yttrande infordrats från stadsfullmäktige i Stockholm. I sitt den 26 januari 1891 afgifna utlåtande upplysa de till en början, att de områden, som enligt chefens för fortifikationen förslag skulle till Stockholms stad utan ersättning upplåtas, omfatta nedannämnda ytvidder:

a) det område som erfordras till Styrmansgatans utvidgning på östra sidan till 18 meters bredd i sträckan emellan Storgatan och den till igenläggning bestämda Gumshornsgatan, omkring kvadratmeter	845,
b) den nya 18 meter breda gata, som parallel med Styrmansgatan och i rät fortsättning af Gref-Magnigatan, skulle framdragas till Linnégatan, omkring	» 1,980,
c) den nya 24 meter breda gata, som i samma riktning skulle upptagas i rät fortsättning af Torstensongatan, omkring	» 3,400,
samt	
d) det trekantiga område, som norr om Torstensongatans förlängning skulle utläggas i den vinkel, som bildas vid Linnégatans och Narvavägens korsning, omkring	» 490.

Summa omkring kvadratmeter 6,715.

Hvad vidare beträffar villkoren för den ifrågasatta öfverlåtelsen af gatumarken upplysa fullmäktige, att staden inom området för den föreslagna fortsättningen af Gref-Magnigatan intill Storgatan eger en gränddessein, af hvilken en smal remsa utaf omkring 76 kvadratmeters areal måste ingå i det å en tillika öfverlemnad karta med litt. O. betecknade kvarteret; att för erhållande af rät linie å Storgatans norra sida emellan Banérgatan och Gref-Magnigatan en mindre kronan tillhörig, från förra tomten N:o 6 i kvarteret Terra Nova större afstyckad, med gul färg å kartan betecknad jordremsa af 302,3 kvadratmeters areal måste tilläggas gatan; att vid det emellan kronan och staden ingångna aftal angående öfvertagande af gator inom fotgardesregementenas kasernområde meeningen varit, att den likaledes med gul färg å kartan angifna del af Storgatan, som med en areal af omkring 2,680 kvadratmeter sträcker sig emellan lifgardets till häst kasern och vägen till lilla Blå Porten och som redan genom nådigt bref den 20 juni 1867 upplåtits till staden för att till allmän gata begagnas mot det staden åtog sig dess underhåll, skulle med full eganderätt tillfalla staden, men att detta emellertid ej med bestämdhet framginge af det i ämnet den 25 september 1885 utfärdade nådiga bref; samt slutligen att uti det å kartan med litt. O. betecknade kvarteret inginge delar af den till igenläggning bestämda Gumshornsgatan och kvarteret Harpan, hvilka delar med en areal af omkring 370 kvadratmeter tillhörde staden; Och som, enligt fullmäktiges åsigt, samtliga dessa oegentligheter borde slutligen ordnas vid

det aftal emellan kronan och staden, som nu förestode, dervid sistnämnda staden tillhöriga område lämpligast syntes böra utbytas mot en lika stor areal af vestligaste tomten uti kvarteret litt. L, tillkännagifva fullmäktige, som icke haft något att erinra mot läget af de föreslagna gatorna, det de äro benägne träffa öfverenskommelse med kronan på det sätt, att fullmäktige, under vilkor att staden med eganderätt erhåller så väl hvad af lifgardets till häst kasernområde, enligt ofvannämnda karta, tages i anspråk, i kvarteret Hästgardet för nedannämnda nya gator och gatudelars och i kvarteret Harpan dels för en trekantig plats vid vinkeln mellan Linnégatan och Narvavägen och dels för det med grön färg utmärkta tomtområdet vid Linnégatans skärning med den till igenläggning beslutade Gumshornsgatan som ock det område af Storgatan mellan Banérgatan och vägen till lilla Blå Porten samt den för Storgatans rätande på norra sidan mellan Gref-Magni- och Banérgatorna behöfliga mark, som å samma karta utmärkts med gul färg, samt att staden icke drabbas af någon kostnad för nedannämnda nya gators och gatudelars fullständiga ordnande med afloppsledning och tuktad sten i kör- och gångbanor, de senare inom huggna kant- och rännstenar, dock med undantag för afloppsledning i Styrmansgatans utvidgade del, äfvensom att kronan afstår från alla anspråk på rätt till fasad vid den till igenläggning beslutade delen af Gumshornsgatan mellan Narvavägen och Linnégatan, *dels* till kronan med egande rätt afstå de delar af stadens gränddessein samt af Gumshornsgatan och kvarteret Harpan, som ingå i kvarteret litt. O., *dels* för sin del besluta det tillägg till stadsplanen för Östermalm, att, på sätt kartan utvisar, Styrmansgatan emellan Storgatan och Linnégatan vidgas på östra sidan till 18 meters bredd,

en ny gata med 18 meters bredd framdrages parallel med Styrmansgatan emellan Storgatan och Linnégatan i fortsättning af Gref-Magnigatan,

en ny gata med 24 meters bredd framdrages parallel med sistnämnda nya gata emellan Storgatan och Linnégatan i fortsättning af Torstensongatan samt

till öppen plats utlägges det trekantiga område, som bildas af Narvavägens vestra linie, Linnégatans norra linie och sist berörda nya gatas vestra linie, rätt utdragen, till dess den träffar Narvavägen,

dels slutligen åtaga sig att till fastställd profil reglera Styrmansgatans öfriga del senast samtidigt med att kronan reglerar den utvidgade delen af nämnda gatusträcka samt att sedan förenämnda vilkor

blifvit fullgjorda för framtiden underhålla och belysa de nya gatorna och gatudelarna.

Hvad slutligen angår *frågan om den köpeskillning*, som vid försäljning af lifgardets till häst nuvarande kasernområde kan antagas komma att inflyta, har chefen för fortifikationen derom yttrat sig i sitt vid öfverlemnande af förslag till nytt kasernetablissemment den 31 december 1890 afgifna utlåtande. På sätt nämnde chef tillkännagifver, skulle försäljningssumman enligt en af stadsingeniören i Stockholm på anmodan af honom uppgjord beräkning, komma att uppgå till 1,789,363 kronor 50 öre motsvarande en summa af icke fullt 4 kronor 40 öre för hvarje af de 407,686 kvadratfot, som de å området utlagda 47 byggnadstomterne tillsammans innehålla. Chefen för fortifikationen förmåler dock, att han, vid jämförelse med det försäljningspris, som i medeltal erhållits för de redan afyttrade tomterna af fotgardesregementenas mark, finner detta uppskattningsvärde väl lågt, helst dervid jemväl bör tagas i betraktande de nu till försäljning ifrågasatta tomternas fördelaktiga läge vid redan ordnade gator och inom en redan bebyggd stadsdel. På sätt han tillkännagifver, har han derföre genom andra sakkunnige män låtit anställa en förnyad granskning och värdering af ifrågavarande byggnadstomter och har denna värdering, vid hvilken nyssnämnda försäljningspris tagits till ledning och som i öfrigt utgått från förutsättningen, att de nya gatorna äro vid försäljningen fullständigt ordnade och att byggnadsverksamheten här i hufvudstaden för framtiden kommer att fortgå i samma omfattning, som under senaste årtionde, gifvit vid handen, att försäljningspriset kan antagas komma att uppgå till 1,933,916 kronor 25 öre. Chefen för fortifikationen förmåler till och med, att, äfven om för närvarande, då byggnadsverksamheten synes vara i aftagande, högre pris än nyssnämnda icke skulle kunna för dessa tomter ernås, man dock, efter hans öfvertygelse, kan utan fara för misräkning antaga, att vid den minst 4 till 5 år aflägsna tidpunkt, då försäljningen antagligen kommer att ega rum och då de närliggande nya stadsdelarne hunnit blifva ännu mera bebyggda och ordnade, samma medelpris skall för dessa tomter erhållas som det för de nu under försäljning varande tomterna bestämda eller 5 kronor per kvadratfot, då hela försäljningen i rundt tal skulle inbringa 2,038,000 kronor. Det vore visserligen, yttrar chefen för fortifikationen, i detta hänseende en sanning att de invid Strandvägen belägna, nu försälda tomterna afyttrats för ett vida högre pris och att några tomter med så förmånligt läge icke funnes bland hästgardestomterne, men å andra sidan inginge bland de nu under försäljning

varande en stor mängd med vida sämre läge än någon af hästgardes-tomterna och dessa måste betydligt nedsätta medelvärdet för tomterna i deras helhet.

På sätt chefen för fortifikationen erinrar, kan emellertid nyssnämnda belopp icke oafkortadt betraktas såsom byggnadskapital. Derifrån måste nemligen dragas dels kostnaden för de erforderliga gatornas ordnande, hvilket arbete, enligt hvad chefen för fortifikationen anmäler, af stadsingenjören i Stockholm beräknats komma att erfordra en summa af 112,000 kronor, och dels omkostnaderna för tomtförsäljningens verkställande, hvilken, beräknad efter de grunder, som tillämpats i fråga om försäljningen af fotgardestomterna, kan antagas till 40,000 kronor. Med frånräknande af dessa båda belopp eller tillsammans 152,000 kronor skulle alltså af den inflytande försäljningssumman komma att återstå ett belopp af 1,886,000 kronor, som vore att disponera i och för det nya etablissementets uppförande.

Beträffande platsen för och utrymmet i det nya kasernetablissementet har Eders Kongl. Maj:t, såsom jag redan erinrat, meddelat bestämmelser genom brefvet den 12 februari 1886. Sedan nemligen chefen för fortifikationen den 19 juni 1885 erhållit befallning att låta upprätta och till Eders Kongl. Maj:t inkomma med förslag till uppförande af nytt kasernetablissement för lifgardet till häst å annan plats än dess nuvarande kasernområde, anhöll bemålde chef i underdånig skrifvelse den 10 december samma år, att Eders Kongl. Maj:t täcktes lemna för förslagets upprättande erforderliga föreskrifter i nyssnämnda båda afseenden. Han föreslog dervid, hvad anginge byggnadsplatsen, att etablissementet skulle förläggas till bergsplatån öster om artilleriets laboratorium nordvest om Källhagen, hvarjemte och enär, derest berörda förslag vunne Eders Kongl. Maj:ts bifall, artilleriets nuvarande ammunitionsförråds- och laboratoriibyggnader komme att allt för nära gränsa intill två kasernetablissement, nemligen så väl det för lifgardet till häst sålunda föreslagna som det för Andra lifgardet afsedda nya etablissementet, han tillika förklarade sig anse nödigt, att berörda byggnader bortflyttades och förlades å annan plats, hvartill den s. k. Starbäcks ekbacke nordost om Starbäcksängen å Djurgården syntes honom mest lämplig.

Eders Kongl. Maj:t behagade genom nyssnämnda nådiga brefgilla, hvad chefen för fortifikationen föreslagit beträffande byggnads-

platsen, dervid Eders Kongl. Maj:t emellertid föreskref, att vid upprättandet af förslag till nytt kasernetablissemment å ifrågavarande plats skulle iakttagas, att åt etablissementet icke gifves större utsträckning åt öster än som nödvändigt erfordrades, hvarjemte Eders Kongl. Maj:t i öfrigt bestämde dels att kostnadsberäkningarna alternativt skulle omfattas jemväl artilleriammunitionsförrådets och laboratoriets bortflyttning och uppförande å den i närheten af Svea artilleriregementes kasern belägna så kallade Starrbäckes ekbacken och dels att utrymmet i lifgardets till häst nya byggnader skulle beräknas för fem ungefärligen lika stora sqvadroner af tillika i det nådiga brevet angifven styrka.

Det är dessa föreskrifter, som legat till grund så väl för de under åren 1886 och 1887 upprättade eskissritningar till det nya kasernetablissemmentet som ock för de definitiva förslag, hvilka, efter det arbetet för kasernfrågans lösning på min befallning återupptagits, af chefen för fortifikationen öfverlemnats.

I det första af dessa förslag, det som afgafs den 31 december 1890, voro beräkningarne alternativt uppgjorda för två olika byggnadsplatser. Enligt det ena alternativet, som utgick från förutsättningen att åtminstone en del af de till artilleriets ammunitionsförråd och laboratorium hörande byggnader genast skulle bortflyttas och att kaserntomten, till undvikande af olägenheter vid den inre tjenstgöringen, erhöle formen af en regelbunden fyrkant, skulle etablissementet förläggas så långt åt vester, som utan rubbning i artilleriets kyrkogård vore möjligt, och komme byggnaderne i detta fall att upptaga omkring hälften af ammunitionsförrådets tomt och åt öster begränsas af det djupa dike som bildar aflopp åt laboratoriikärret. Enligt det andra alternativet, som var uppgjort under antagande, att nämnda byggnader tills vidare bibehöllas å sina nuvarande tomter, skulle deremot etablissementets vestra tomtnie flyttas så långt åt öster, att den icke afskure någon del af ammunitionsförrådets tomt, och måste såsom följd deraf etablissementet i öster komma att ej obetydligt inskjuta på Ladugårdsgärdet å andra sidan det stora afloppsdiket.

För egen del faun chefen för fortifikationen företräde böra lemnas åt förstnämnda alternativ. Genom antagande af det sistnämnda kunde man visserligen, yttrade han, tills vidare undgå de kostnader, som för ammunitionsförrådets förflyttning erfordrades, men denna förflyttning måste dock, enligt hans åsigt, redan på grund af det eldfarliga förrådets närbelägenhet till Andra gardets nya kasernetablissemment förr eller senare blifva en nödvändighet, och grundläggingskostnaderna på förstnämnda plats understege, enligt hvad chefen för fortifikationen an-

mälde, med omkring 89,000 kronor den, som å den sistnämnda med dess symnerligen omkring det stora afloppsdikeyt mycket ogynnsamma byggnadsgrund skulle blifva af nöden.

Totalkostnaden för etablissemeytet enligt nu ifrågavarande förslag beräknades af chefen för fortifikationen komma att utgöra 2,075,600 kronor, derest förstnämnda alternativ gillades, och 2,165,300 kronor i händelse etablissemeytet förlades å den sistnämnda platsen. Skilnaden till förmån för det första alternativet motsvarade, på sätt chefen för fortifikationen påpekade, i det allra närmaste det belopp, hvarmed grundläggningskostnaderna i förra händelsen skulle komma att understiga motsvarande kostnader för det senare alternativet.

Chefen för fortifikationen ansåg emellertid, att genom vissa inskränkingar i byggnadsplanerna den sålunda beräknade kostnaden skulle kunna i någon mån nedsättas. Så skulle genom förminskning af kanslibyggnaden och kaserntflyglarnes längd kunna besparas 33,600 kronor, genom ändring af trapphuskonstruktionen 15,400 kronor, genom förminskning af stallarnes inre höjd 6,000 kronor, genom sänkning af stallskullarne 42,000 kronor och genom ridhusets förkortning med två volter 36,000 kronor eller sammanlagdt 133,000 kronor, så att hela kostnaden enligt det billigare alternativet på detta sätt skulle komma att nedgå till 1,942,600 kronor.

Mot de tre förstnämnda förändringarne i den ursprungliga byggnadsplanen fann chefen för fortifikationen någon betänklighet af vigt ej förefinnas. Svårare stälde sig deremot, enligt hans åsigt, förhållandena i fråga om de båda andra föreslagna inskränkingarna. Utrymmet i så väl skullarne som ridhuset vore, enligt hvad chefen för fortifikationen anmälde, i den ursprungliga byggnadsplanen bestämdt på grund af särskild framställning af sekundchefen för lifgardet till häst; och hade bemälde chef dervid, med framhållande af nödvändigheten för regementet att för öfningarnes ändamålsenliga orduande erhålla tillgång till 3 täckta ridbanor, tillika, hvad anginge utrymmet i skullarne, såsom sin bestämda åsigt uttalat, att, derest detsamma gjordes mindre än som ursprungligen afsetts, regementets årliga fourrageringskostnad skulle blifva betydligt större än nu är fallet. Det skulle nemligen under sådana förhållanden blifva för regementet omöjligt att, på sätt som hitintills egt rum, kunna på en gång mottaga hela eller åtminstone större delen af den för hvarje år erforderliga qvantiteten hö och halm; och erfarenheten hade gifvit vid handen, att såsom följd deraf inköpspriset i dess helhet skulle komma att ställa sig dyrare. Sekundchefen hade till bevis derfor öfverlemnadt en tablå, utvisande medelupphandlings-

priset å fourrage under sistförflutna 10 år vid lifgardet till häst och Svea artilleriregemente, vid hvilket sistnämnda regemente skullutrymmet är så inskränkt, att endast den för en månad erforderliga fourrage-quantiteten kan på en gång mottagas; och framginge deraf, att efter beräkning af de medelpris, Svea artilleriregemente under nämnda tidrymd måst för sitt behof af hö och halm betala, kostnaden för den quantitet hö och halm, som under samma tid åtgått vid lifgardet till häst, skulle uppgått till 121,755 kronor 56 öre mera än som i verkligheten därför utgifvits. Chefen för fortifikationen förmålde sig under sådana omständigheter icke kunna förorda någon förminskning af det föreslagna utrymmet vare sig i ridhuset eller stallarne.

Häruti var jag visserligen ense med chefen för fortifikationen. Å andra sidan ansåg jag dock den beräknade kostnaden för det nya kaserneetablissemnet för hög; och då vidare artilleriförrådets byggnader, på sätt chefen för fortifikationen påpekat, i hvarje fall måste bortflyttas samt vid sådant förhållande väsentliga besparingar syntes mig vara att emotse, derest man, med uppgifvande af fordringen på regulier form för det nya etablissemnetets kaserngård, beslöte sig för att till byggnadsplats taga hela artilleriförrådets tomt i anspråk, anmodade jag i embetsbref den 9 september 1891 chefen för fortifikationen att utarbeta nytt förslag till kaserneetablissemnet och dervid tillse, att alla sådana förändringar och inskränkningar i det ursprungliga förslaget vidtogos, som utan att förringa etablissemnetets militära användbarhet kunde verka till nedsättning af kostnaderna; Och skulle chefen för fortifikationen vid det nya förslagets utarbetande vara berättigad utgå från den förutsättningen, att en sådan anordning af etablissemnetets byggnader, som hade till följd att kaserngården ej erhöle fullt regulier form, jemväl kunde vinna nådig fastställelse.

I skrifvelsen den 2 i denna månad har chefen för fortifikationen inkommit med dylikt omarbetadt förslag, i hvilket, på samma gång utrymmet i ridhuset och stallskullarne bibehållits oförändradt, alla öfriga inskränkningar i den ursprungliga byggnadsplanen, som befunnits möjliga, blifvit vidtagna; och har vidare i syfte att Ladugårdsgärdet må i minsta möjliga mån inkräktas af byggnader och på det att etablissemnetets östra gränslinie må komma att fullständigt falla inom det stora från laboratoriekärret ledande afloppsdiket, etablissemnetet förlagts något mera åt vester, så att hela artilleriförrådets tomt tagits i anspråk och etablissemnetet i vester kommit att gränsa till det åt Andra lifgardet upplåtne parkområdet. Följden deraf har blifvit, att etablissemnetet fått en oregelbunden utstakning, men förmenar chefen för fortifika-

tionen, då denna oregelbundenhet knappast blir synlig från södra sidan, således hvarken från den förbi etablissementet ledande väg eller från Djurgårdsbrunnsviken eller från den motsatta Djurgårdsstranden, att någon anmärkning ur estetisk synpunkt icke bör kunna häremot göras. Slutligen har, likaledes såsom följd af nuvarande utstakning, gårdsutrymmet på sätt och vis kommit att sönderfalla i två delar, men äfven denna olägenhet anser chefen för fortifikationen, med hänsigt särskildt till de båda gårdarnes öfverskådlighet, icke vara af någon betydelse.

Den nedsättning i det första billigare alternativets slutsumma, som af de ifrågasatta ändringarna i det ursprungliga förslaget blir en följd, beräknas af chefen för fortifikationen till 135,600 kronor eller ungefär samma belopp, som till en början ansågs kunna vinnas endast under förutsättning, att betydande, men i och för sig olämpliga inskränkningar i stallskullarnes och ridhusets utrymme vidtogos. Etablissementet skulle alltså, enligt nu ifrågavarande förslag, kunna uppföras för 1,940,000 kronor och förmäler chefen för fortifikationen, att nedsättningen i pris skulle blifvit ännu större, derest icke vid närmare undersökning två af byggnaderna befunnits tarfva en vida dyrbarare grundläggning, än man med hänsigt till byggnadsplatsens belägenhet haft skäl antaga.

Hvad beträffar sättet för det sålunda erforderliga kostnadsbeloppets gäldande, erinrar chefen för fortifikationen, att den summa, som beräknats komma att inflyta vid försäljningen af lifgardets till häst nuvarande kasernområde, uppginge till 1,886,000 kronor. Denna skulle sålunda icke fullt förslå till betäckande af de numera till det minsta möjliga nedsatta byggnadskostnaderna; och anser chefen för fortifikationen bristen 54,000 kronor böra täckas från det belopp, i rundt tal 143,500 kronor, hvarmed, på sätt han anmäler, den verkliga kostnaden för de nu fullbordade fotgardeskasernerne understigit den beräknade, en utväg, som chefen för fortifikationen förmäler sig finna så mycket mera i sin ordning, som ej mindre de medel, hvilka för dessa kasernetablissemens uppförande varit att tillgå, utan äfven hela den behållning af nära 1,000,000 kronor, som genom den redan beslutade tomtförsäljningen beräknas komma statsverket till godo, till betydlig del vunnits genom försäljning af mark, som ursprungligen varit till lifgardet till häst upplåten.

Hvad till sist angår kostnaden för *förflyttningen af artilleriets ammunitionsförrådsbyggnader och laboratorium* har generalfältygmästaren och chefen för artilleriet den 9 januari 1891 derom afgifvit yttrande. Han upplyser deri, att i det förslag, som i detta afseende med anledning af förut omförmälda nådiga bref den 12 februari 1886 upprättades,

ifrågavarande kostnad beräknats till 511,733 kronor 71 öre. Deri hade emellertid icke ingått kostnaden för framdragande af stadens vattenledning till det tilltänkta nya etablissemnet. Med tillägg af den därför erforderliga utgiften, som enligt hvad generalfälttygmästaren anmäler, i ett numera på hans uppdrag utarbetadt förslag beräknats till 11,000 kronor, skulle alltså hela kostnaden för förflyttningen efter det ursprungliga förslaget komma att uppgå till 522,733 kronor 71 öre.

Generalfälttygmästaren anmäler dock, att han låtit omarbete hela förslaget; och har han dervid utgått från den förutsättningen, att till de 3 byggnader, som äro afsedda att inrymma reservbatterier och ammunitionskolonner med mera dylikt, användes med korrugerad jernplåt täckt trästomme i stället för sten, som från början varit meningen. Derigenom skulle en besparing vinnas af ..... kronor 130,313: 40.

Då vidare en af dessa byggnader äfvensom en i förslaget upptagen vaktarestuga redan äro uppförda, hvarförutom samtliga ritningar för hela det nya etablissemnet äro utarbetade och betalda, skulle ytterligare från den ursprungligen beräknade byggnadskostnaden afgå hvad som för dessa arbeten erfordrats med	»	45,800: —
eller tillsammans.....	kronor	176,113: 40,
såsom följd hvaraf kostnaden för etablissemnet skulle komma att utgöra	»	346,620: 31
eller om dertill lades	»	15,000: —
utgörande den förhöjning, som på grund af den efter det ursprungliga förslagets upprättande inträdda prisstegringen å tegel måste beräknas för de byggnader, som ännu vore afsedda att uppföras af nämnda ämne tillsammans.....	kronor	361,620: 31.

De åsikter, som sålunda uttalats af de i ärendet hörda myndigheter, delas i hufvudsak jemväl af mig.

Att till en början försäljning af lifgardets till häst kasernetablissemnet bör snarast möjligt ega rum, är, såsom jag förut nämnt, redan för flera år sedan af Riksdagen uttaladt. På sätt så väl Riksdagen som vederbörande embetsmyndigheter i sina skrivelser i ämnet framhållit, torde också med skäl kunna antagas, att bortflyttandet af lifgardets till

häst nuvarande kasernetablissemment skall gynnsamt återverka på försäljningen af de kronans i närheten belägna tomter, hvilkas afyttrande redan af statsmakterna beslutats. Jag ber att i detta afseende särskildt få betona, hvad äfven utaf öfverste Ribbing i hans skrifvelse den 30 januari 1891 påvisas, att nemligen enligt all erfarenhet byggnadsverksamheten i nya stadsdelar företrädesvis tager till utgångspunkt redan bebyggda sådana. Så har t. ex. fallet varit vid bebyggandet af Storgatan, vid hvilkens östra ända hus vid hus uppstått, i trots af det ogynnsamma inflytande, granskapet af lifgardets till häst kasernetablissemment måste hafva utöfvat, under det att tomterna vid den breda och ljusa Narvavägen, som genom lifgardets till häst kasernetablissemment skiljas från närliggande bebyggda kvarter, ännu sakna köpare. Det lärer alltså med nästan fullständig visshet vara att emotse, att lifgardets till häst tomter, hvilka äro belägna i omedelbar anslutning till bebyggda stadsdelar, skola, sedan den för närvarande något mera inskränkta enskilda byggnadsverksamheten på nytt tagit fart, med lätthet låta afyttra sig och att såsom följd deraf äfven tomterna vid Narvavägen och angränsande längre bort belägna gator sedermera skola utan svårighet finna köpare.

Härförutom måste emellertid äfven förhållandena inom det nuvarande kasernetablissemmentet tagas i betraktande. Af den redogörelse, som af sekundchefen i detta afseende lemnats, torde i hvarje fall framgå, att detsamma icke utan omfattande reparationer kan försättas i tidsenligt skick och det kan åtminstone ifrågasättas, om ej på grund af det stora belopp, hvartill dessa visat sig uppgå, etablissemmentets ombyggnad bort, äfven utan samband med den å bane bragta frågan om kasernområdets försäljning, såsom den ändamålsenligaste åtgärden tillstyrkas.

Det förslag till indelning i tomter af lifgardets till häst nuvarande kasernområde, som af chefen för fortifikationen uppgjorts, samt de ifrågasatta villkoren för de blifvande gatornas öfvertagande af Stockholms stad synas mig vidare ej heller gifva skäl till erinran. Förslaget till tomtindelning är upprättadt i noggrann anslutning till den för angränsande tomter gällande regleringsplan och äfven nämnda villkor kunna sägas vara i fullkomlig öfverensstämmelse med dem, som år 1885 beständes för öfvertagandet af gatorna å det då till försäljning upplåtne området. De särskilda bestämmelser för öfvertagandet, som stadsfullmäktige i Stockholm ansett sig böra ifrågasätta utöfver dem, som af chefen för fortifikationen föreslagits och som äro affattade med ledning af de år 1885 fastställda, hafva nemligen, såsom lätt inses, till uteslutande ändamål att rättsligen ordna förhållanden, som faktiskt redan ega

bestånd eller som blifva en nödvändig följd af den föreslagna regleringsplanen.

Den blifvande försäljningssumman för kasernområdet anser jag mig likaledes kunna beräkna till det belopp, som af den förutvarande chefen för fortifikationen antagits såsom det sannolika och hvaremot äfven den nuvarande chefen för samma corps, enligt hvad han anmäler i sin underdåniga skrifvelse den 2 i denna månad, icke anser sig hafva någon erinran att göra. Det torde icke kunna bestridas, att de tomter, hvilkas försäljning nu är i fråga, i sin helhet ega ett gynnsammare läge, än de, hvilkas afyttring år 1885 beslöts, äfven om af de senare några funnits, som på grund af särskilda förhållanden erbjudit synnerligen stor lockelse, och det torde under sådana förhållanden väl kunna försvaras, att samma medelpris för samtliga tomterna beräknas. Försäljningspriset för de tomter, hvilkas afyttring beslöts år 1885, har till och med hittills öfverstigit nämnda pris, i det de, enligt hvad öfverste Ribbing anmäler, betingat ett medelpris af 6 kronor 14 öre per kvadratfot.

Äfven i fråga om platsen för den nya kasernen är jag ense med chefen för fortifikationen. Genom att besluta sig för den byggnadsplats, som nämnde chef i sitt första yttrande alternativt föreslog, skulle visserligen kostnaderne för förflyttningen af artilleriets ammunitionsbyggnader och laboratorium möjligen någon tid kunna undvikas; men det måste härvid ihågkommas, att den stora fara, för hvilken närheten af dessa med eldfarliga ämnen uppfyllda byggnader utsätter de nya dyrbara kasernetablissemanten, i och för sig gör det nödvändigt att vidtaga, åtgärder för nämnda byggnaders förflyttning och att, fränsett nämnda omständighet, förhållandena inom det nuvarande artilleriförrådet dessutom äro sådana, att en ombyggnad af detsamma är synnerligen önskvärd. Generalfälttygmästaren och chefen för artilleriet har i en särskild till mig ställd promemoria närmare yttrat sig i dessa hänseenden och erinrar han deri, bland annat, att, jemte det i byggnaderne förvaras en massa explosiva ämnen, den tillverkning af ammunition, som derstädes försiggår, dessutom är af synnerligen eldfarlig beskaffenhet, att lokalernas anordning nödvändiggör, att i samma byggnad måste förvaras så väl ammunitionsmaterialier som tygförrådet tillhörige fordon och effekter, så att i händelse af eldsolycka sistnämnda dyrbara statsegendom med lätthet kan gå förlorad; att de olika till förrådet hörande lokalerne äro förlagda på en stor ytvidd och sinsemellan skilda genom mellanliggande vägar och garnisonskyrkogården m. m. och att såsom följd deraf dels det fåtaliga befålet svårligen kan med tillbörlig noggrannhet öfvervaka samtliga i förrådet pågående arbeten

dels stora kostnader måste för transport af materialier inom etablissemmentet uppkomma; att detsamma aflägsenhet från jernvägsstation jemväl bidrager till ökade kostnader för transporter samt slutligen att lokalernas beskaffenhet icke är sådan, som i gällande bestämmelser för vård af artilleriförråd föreskrifves, såsom exempel hvarpå nämnes, att oaktadt de lokaler, i hvilka apterade projektiler förvaras, böra vara uppvärmda, intet af de för nämnda ändamål afsedda förvaringsrum i artilleriförrådet äro inrymda i stenhus, att handmagasinet med dess explosiva innehåll ej är omgifvet med jordvall och ligger omedelbart intill öfriga förrådsbyggnader samt att, då enligt nämnda bestämmelser kök för smältning och kokning af erforderliga materialier skall vara inredt i särskild byggnad, etablissemmentets kök med dertill hörande värmeapparat är inrymdt i sjelfva laboratoriebyggnaden.

Nödvändigheten af förrådets ombyggnad torde häraf med tillräcklig tydlighet framgå och det bör icke förglömmas, att såsom följd af dess förflyttning och ombyggnad dels kostnaden för det nya kasernetablissemmentets grund blir afsevärdt lägre, dels Svea artilleriregementes gamla ridhus, i hvilket för närvarande förvaras en del materiel, som för framtiden kunde få sin plats i den nya förrådsbyggnaden, blir disponibelt till afyttrande. Såsom Eders Kongl. Maj:t täcktes erinra sig, beräknas den besparing i grundläggningskostnad som vid det nya kasernetablissemmentets förläggning å artilleriförrådets tomt uppkommer, af chefen för fortifikationen till 89,000 kronor, och hvad angår försäljningspriset för Svea artilleriregementes gamla ridhus, kan detsamma enligt uppgift, som lemnats från artilleristaben, antages komma att uppgå till 55,000 kronor. Då man, för att få en exakt siffra för den kostnad, artilleriförrådets förflyttning nödvändiggör, under sådana omständigheter torde vara berättigad att från den beräknade utgiften härför 361,620 kronor 31 öre draga nyssnämnda båda belopp, skulle alltså den verkliga kostnaden för ett helt nytt tidsenligt artilleriförråd föga komma öfverstiga den visserligen i och för sig ej obetydliga summan af 200,000 kronor.

Hvad angår kostnaden för lifgardets till häst nya kasernetablissemment, torde efter den omarbetning, det ursprungliga förslaget numera undergått, möjlighet att än ytterligare nedbringa densamma icke vidare förefinnas. Då emellertid äfven den summa 1,940,000 kronor, som sålunda skulle för etablissemmentet erfordras, måhända kan, vid jemförelse med hvad som åtgått för de båda, för större personal afsedda fotgardeskasernerna, synas väl stor, ber jag att dervid få erinra, dels att flera lokaler, synnerligast de för expeditioner och dylikt afsedda, måste, oafsedt vederbörande truppförbands styrka, till enahanda

antal och nästan till samma storlek i hvarje kasern förefinnas, dels att antalet underofficerare är proportionsvis vida större vid lifgardet till häst än vid de båda fotgardesregementena och att, då de för dessa tjenstemäns inqvartering afsedda lokaler medtaga en ej oväsentlig del af utgifterna för ett kasernetablisement, kostnaden, beräknad per man, måste ställa sig högre för lifgardets till häst kasernetablisement än för de båda fotgardesregementenas, samt slutligen, hvad som naturligtvis mest måste inverka, att uppförandet af de stora stallarne och ridhusen, som för lifgardet till häst i dess egenskap af kavalleriregemente äro nödvändiga, icke kan aflöpa utan högst betydliga kostnader. För-glömmas måste ej heller, att det nya etablisementet är afsedt för 5 sqvadroner och att, derest såsom följd deraf en af Kronprinsens husarregementes sqvadroner, på sätt flera gånger ifrågasatts, förflyttas till lifgardet till häst, de på bristande utrymme beroende olägenheterne vid kasernetablisementet i Malmö, hvilka i sin mån förmådde Eders Kongl. Maj:t att till 1889 års Riksdag aflåta nådig proposition om detta etablisements ombyggnad, måste blifva i afsevärd grad förminskade.

Under förutsättning att Eders Kongl. Maj:t gillar dessa af mig sålunda uttalade åsikter, skulle alltså erfordras för lifgardets till häst kasernetablisement 1,940,000 kronor och för förflyttning af artilleriets ammunitionsförråd och laboratorium 361,620 kronor 31 öre, hvilket senare belopp jag dock anser kunna afrundas nedåt till 360,000 kronor; och lärer, då de försäljningsmedel, som kunna beräknas inflyta vid afyttringen af lifgardets till häst nuvarande kasernområde, icke torde komma att förslå till täckande af dessa belopp tillsammans 2,300,000 kronor, den i öfrigt erforderliga summan böra anvisas till utgående från den behållning, som vid slutlig försäljning af de öfriga gardeskasernomtomterna torde komma att uppstå. Som bekant beräknades denna vid 1885 års riksdag till 973,825 kronor. Då dertill läggas de 143,500 kronor, hvarmed den verkliga kostnaden för fotgardesregementenas kaserner understigit den beräknade, skulle behållningen komma att utgöra 1,117,325 kronor och skulle alltså, äfven om derå anvisas de 414,000 kronor, som utöfver den antagliga behållna försäljningssumman för lifgardets till häst kasernområde erfordras för det nya etablisementet och förflyttningen af artilleriets ammunitionsförrådsbyggnad och laboratorium, af sistnämnda försäljningsmedel komma att återstå en summa af i rundt tal 700,000 kronor.

Slutligen lära, på sätt år 1885 jemväl var fallet, erforderliga medel för så väl de i sammanhang med afyttringen af lifgardets till häst kasernområde nödiga gatulägningsarbetena som ock de ifrågasatta bygg-

nadsföretagen böra, i afvaktan på försäljningen af nämnda område, under någon tid förskjutas.

Jemte det jag i detta sammanhang anhåller få upplysa, att, enligt öfverste Ribbings skrifvelse den 30 sistlidne januari, hela försäljningssumman för samtliga hitintills afyttrade gardestomter med derå uppförda byggnader uppgått till 2,601,763 kronor 78 öre och att deraf dels kontant och dels i skuldebref till statskontoret inlevererats 2,463,424 kronor, under det att återstoden reserverats eller användts till bestridande af kostnaderna för gators ordnande, diverse byggnaders förflyttning, tomtstyckning och försäljningsprovision med mera dylikt, hemställer jag alltså, det Eders Kongl. Maj:t täcktes genom proposition, sådan den finnes detta protokoll bilagd, föreslå Riksdagen att besluta:

att till Stockholms stad må på de i stadsfullmäktiges förut öfremälda skrifvelse den 26 januari 1891 närmare angifna vilkor få under eganderätt öfverlåtas all den här i hufvudstaden belägna, kronan tillhöriga mark, som i skrifvelsen till dylik upplåtelse ifrågasättes;

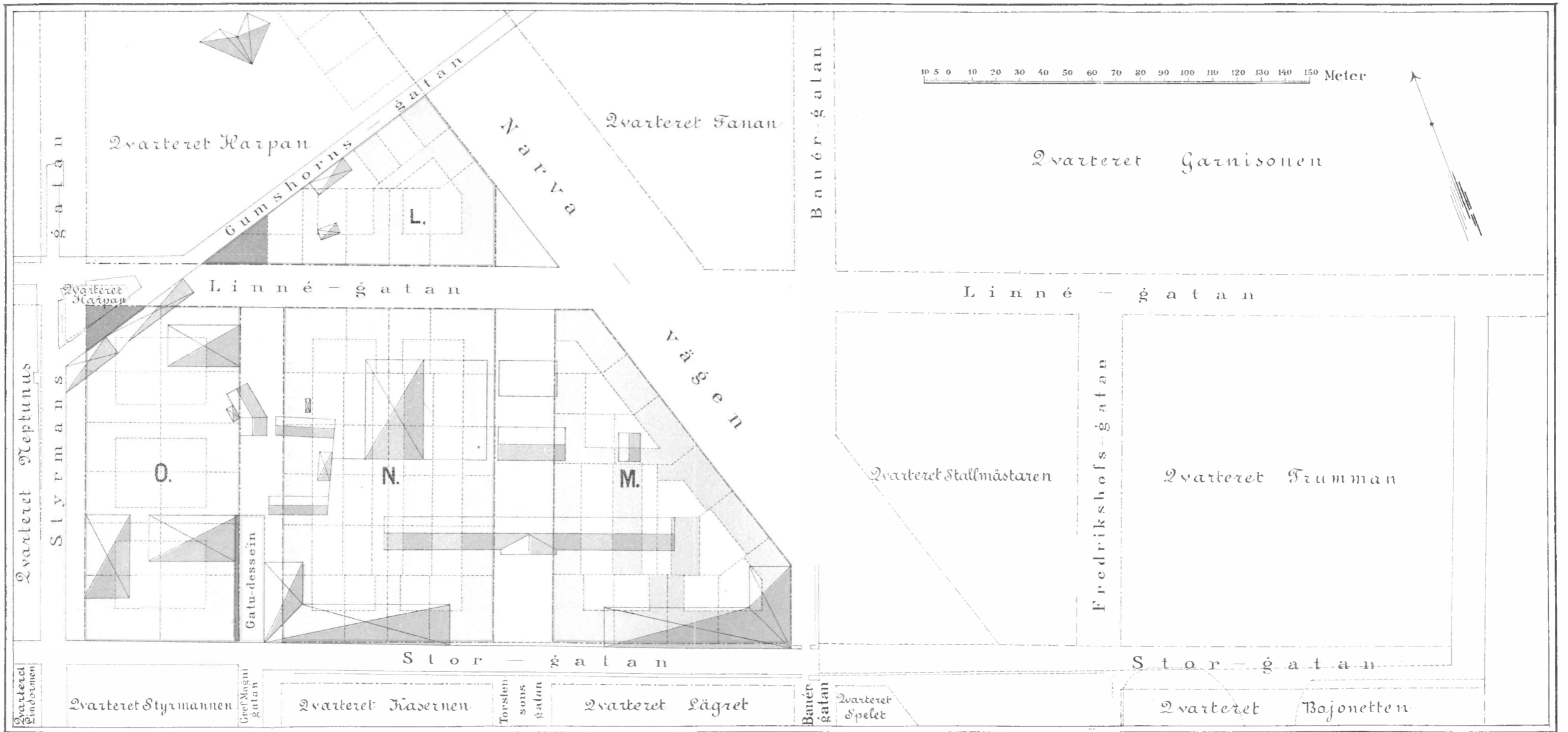
att samtliga de inom kvarteren L, O, N och M å förut åberopade karta belägna områden, som, efter det öfverenskommelse i nyss öfremälda afseende blifvit med staden Stockholm träffad, komma att tillhöra kronan, må i den ordning, Eders Kongl. Maj:t kan profva lämpligt, få för kronans räkning föryttras, dock under vilkor, hvad angår den sålunda föreslagna försäljningen, att densamma ordnas så, att för de områden, som komma att föryttras, må erhållas en köpeskilling motsvarande ett medelpris af minst fem kronor för hvarje qvadratfot;

att af de medel, som inflyta vid försäljning af såväl nyssnämnda som de förut till gardesregementena upplåtna, vid 1885 års riksdag till afyttring bestämda områden, må, till beredande åt lifgardet till häst af nytt kasernetablissemment äfvensom till förflyttning af artilleriets ammunitionsförråd och laboratorium, användas ett belopp af 2,300,000 kronor;

samt att medel till så väl nyssnämnda byggnadsföretag som ock de gaturegleringsarbeten, hvilka till följd af den ifrågasatta försäljningen af förut angifna områden erfordras, må få, efter Eders Kongl. Maj:ts bepröfvande, af statsverkets tillgångar förskjutas.)

Hvad chefen för landtförsvarsdepartementet sålunda anfört och hemställt, behagade Hans Maj:t Konungen, på tillstyrkan af statsrådets öfriga ledamöter, gilla och bifalla; Och skulle proposition, sådan den finnes protokollet bilagd, till Riksdagen aflåtas.

Ex protocollo
Eugène Peyron.

Gen. Stab Lit. A. n. 1.